

Czech School
Inspectorate

**Проміжний звіт щодо
інтеграції та навчання
українських дітей і учнів**

Підсумок

2021/2022

Проміжний звіт щодо інтеграції та навчання українських дітей і учнів

Підсумок

Mgr. Їржі Новосак, Ph.D., MBA

PhDr. Ондржей Андрис, MAE, MBA, MPA

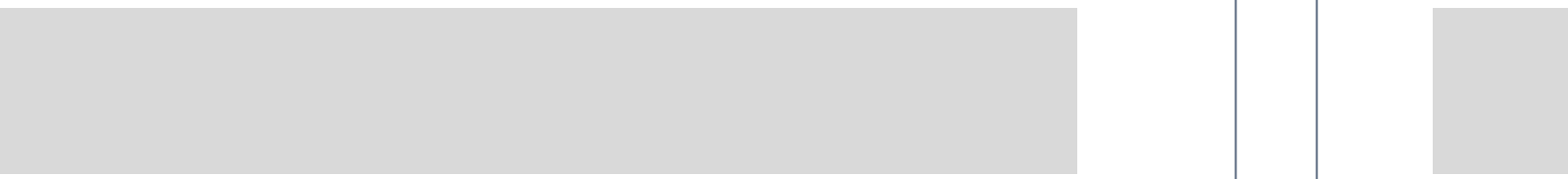
Mgr. Томаш Затлоукал, MBA, LL.M., MSc.

Mgr. Томаш Павлас

Mgr. Маркета Спітзерова

ЗМІСТ

1	ВСТУП.....	6
2	ПІДСУМОК ГОЛОВНИХ З'ЯСУВАНЬ	10
3	РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	16

1

Вступ

1 ВСТУП

Міграція, якими б не були її причини, одна з найбільш важливих суспільних тем сучасності. Коли йдеться про європейський континент, важливість цієї теми в останньому десятилітті була піднята у контексті двох криз біженців, пов'язаних із раптовим прибуттям більшої кількості мігрантів із Північної Африки, Близького та Середнього Сходу у 2015 і 2016 роках, та відповідно великою кількістю воєнних біженців з України внаслідок воєнної агресії Російської федерації у 2022 році. Перша криза, з точки зору наслідків для чеського середовища, була відносно незначною, друга – навпаки, суттєво вплинула на низку галузей життя громадян Чеської Республіки. Галузь освіти – дуже важливий та специфічний контекст допомоги та підтримки українських дітей та учнів, які певний час перебуватимуть у Чехії.

Звісно, Чеська шкільна інспекція також відреагувала на нагальну потребу приділяти високу увагу важливим темам навчання дитячих біженців з України. З урахуванням розвитку міграційних подій, які є наслідком воєнної агресії Російської Федерації на території України, Чеська шкільна інспекція у контексті реалізованої роботи в межах Міністерства освіти, молоді та фізичного виховання, змінила пріоритети своєї роботи до кінця навчального року 2021/2022 й спрямувала виразну методичну увагу, підтримку й персональне забезпечення якраз до окремих шкіл (передусім базових) з метою допомогти безпосередньо на місці впоратися зі складною ситуацією, пов'язаною з прибуттям українських дітей та учнів до чеської системи освіти, їх інтеграцією та неперервним навчанням змішаних колективів чеських та українських дітей та учнів.

На підготовці цього методичного документу співпрацювали Чеська шкільна інспекція з відповідними предметними відділами Міністерства освіти, молоді та фізичного виховання, з Національним педагогічним інститутом та відповідними громадськими організаціями. Наголос у межах цієї підтримки робиться, зокрема, на сферу вивчення чеської мови як другої мови, на роботу з дітьми та учнями з іншою рідною мовою, на адаптацію дітей та учнів, психосоціальну підтримку дітей та учнів й, звичайно, також і вчителів; на індивідуалізацію та диференціацію навчання як українських дітей та учнів, так і решти дітей та учнів, які навчаються у школах разом.

Отже Чеська шкільна інспекція почала з квітня 2022 року здійснювати методично орієнтовані візити до шкіл з більшою кількістю українських дітей та учнів і на основі комплексної оцінки ситуації у конкретній школі, включно дискусії з керівництвом школи й педагогічними працівниками, розпочала допомагати школам на місцях вирішувати питання, які на даний момент важливі для даної школи. Під час цієї роботи у відвіданих школах, у яких присутня більша кількість українських дітей та учнів та які стали адресатом методичної підтримки з боку Чеської шкільної інспекції, не проводилося жодного оцінювання й жодної перевірки – усі види діяльності були спрямовані виключно на підтримку школи, щоб успішно впоратися зі сьогодишньою ситуацією на користь усіх дітей та учнів, які тут навчаються.

Зараз Чеська шкільна інспекція з'ясує у школах, аналізує й надає інформацію, з'ясування, висновки та рекомендації, які спрямовані на подальші заходи та інтервенції освіти, відповідним особам з управління освіти на різних рівнях.

У травні 2022 року Чеська шкільна інспекція опублікувала проміжний звіт, який представляє досвід, підходи та процедури шкіл, які намагаються інтегрувати та навчати більшу кількість українських дітей та учнів, коментовані виклики, з якими школи стикаються в цих темах, й пропонує важливу інформацію та ідеї для подальших допоміжних інтервенцій з боку інституцій, які регулюють управління освітньої складової й систему підтримки шкіл.

Зміст цього проміжного звіту впливає зі з'ясування та безпосередньої роботи Чеської шкільної інспекції, яка здійснювалася під час методичної підтримки від початку квітня 2022 до половини травня 2022 у дитячих садках та базових школах, у яких записано принаймні 10 українських дітей чи учнів¹, чи у інших школах, де хоча й навчалася менше, ніж 10 дітей чи учнів, але ці школи вказували на більші труднощі, щоб впоратися з новою ситуацією, яка виникла (таблиця 1).

ТАБЛИЦЯ 1 | Кількість базових шкіл та дитячих садків залучених до створення тематичного звіту

Тип школи	Базова школа	Дитячий садок
Кількість шкіл	626	52

¹ Джерело даних про кількість записаних українських дітей та учнів – статистика Міністерства освіти, молоді та фізичного виховання.

Кількість базових шкіл, які відвідала Чеська шкільна інспекція у вказаний період у межах методичної підтримки та з'ясування інформації, становить майже 70 % усіх базових шкіл, у яких станом на половину травня навчалось хоча б 10 українських учнів.²

Дослідження Чеської шкільної інспекції було здійснено, зокрема, за допомогою інтерв'ю з релевантними особами на рівні школи, якими є представники керівництва школи або ж координатор адаптації, звичайно вчителі, інші спеціалісти або й самі учні, а також за допомогою госпітацій навчальних уроків.

² У відвіданих базових школах на початку травня було зараховано майже 16 тисяч українських дітей, що становить понад 60 % українських учнів, які зараз навчаються у чеських школах, а у відвіданих дитячих садках – понад 500 українських дітей, тобто майже 15 % усіх українських дітей, які зараховані на даний період до чеських дитячих садків.

A decorative horizontal bar consisting of a long grey rectangle on the left, a large white number '2' with a thin blue outline in the center, and a shorter grey rectangle on the right.

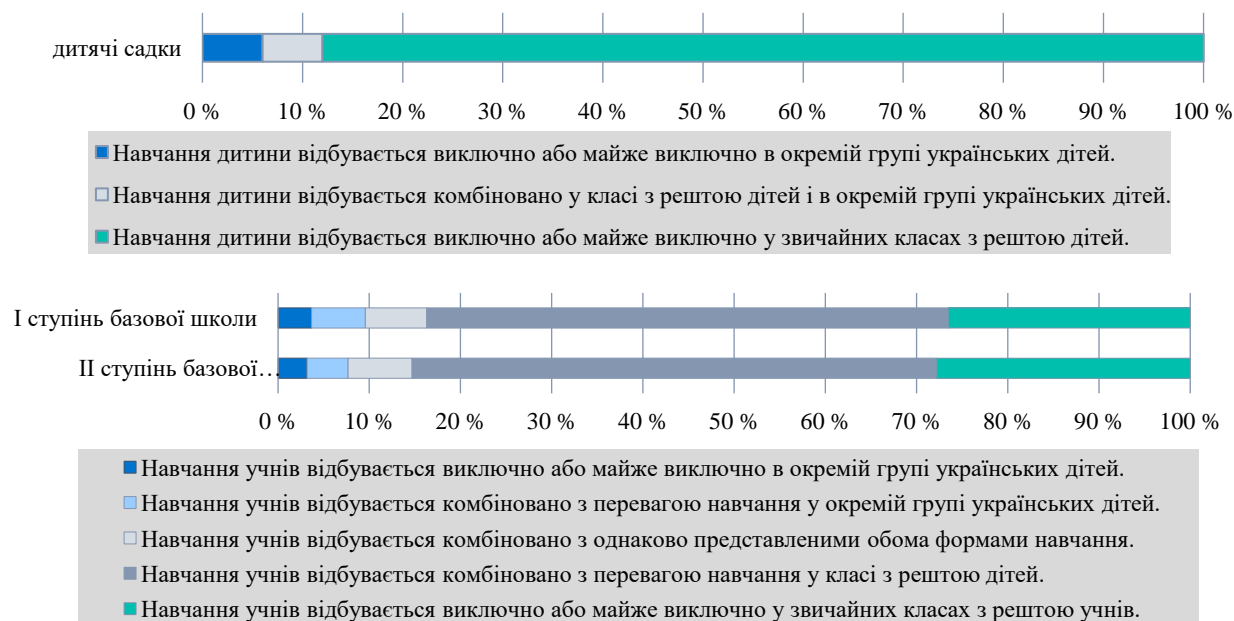
2

Підсумок ГОЛОВНИХ з'ясувань

2 ПІДСУМОК ГОЛОВНИХ З'ЯСУВАНЬ

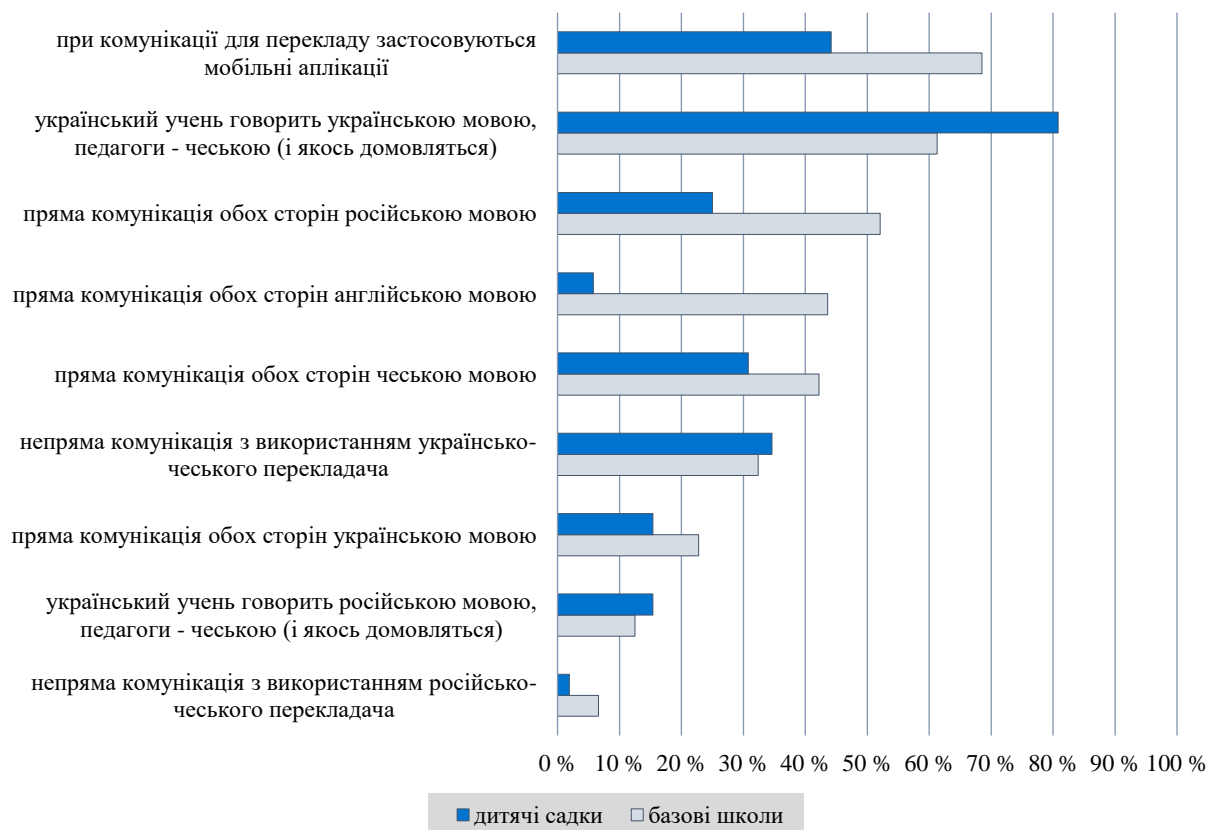
- У середині травня 2022 року до чеських дитячих садків було зараховано 3,8 тисяч українських дітей, а до чеських базових шкіл – понад 26 тисяч українських учнів, які прибули до Чехії внаслідок воєнного конфлікту в Україні. У порівнянні зі загальною кількістю дитячих біженців у вікових групах дошкільної та шкільної освіти, яким було надано право перебування у Чехії через війну в Україні, – ця цифра суттєво нижча. У регіонах з високою концентрацією українських біженців і теперішнім високим рівнем наповнення можливої потужності шкіл, можна очікувати проблеми з вільними місцями при прийомі українських дітей та учнів до дитячих садків та базових шкіл.
- Майже у половині відвіданих базових шкіл було помічено внутрішні проблеми з потужністю, які пов'язані з приходом українських учнів. У продовження ситуації – у окремих школах проблеми стосувалися, зокрема, просторового та кадрового забезпечення. У випадку з дитячими садками проблеми потужності (передусім вмістимість класів) зафіксовані у п'ятій частині відвіданих садків.
- Майже усі відвідані дитячі садки й базові школи впровадили хоча б якийсь доречний захід, спрямований на координацію прийому та адаптацію нових зарахованих українських дітей та учнів: чи йшлося про формулювання відповідних правил та процедур, чи про призначення позиції координатора адаптаційного процесу, чи про використання україномовної особи або патрона з рядів однокласників для підтримки українських дітей та учнів при адаптації до нового середовища.
- Позитивним з'ясуванням є той факт, що лише мала кількість відвіданих дитячих садків (6 %) та базових шкіл (10 %) навчає українських дітей та учнів виключно або переважно відділено від решти дітей та учнів, тобто у окремо створених групах. Решта 7 % дитячих садків та базових шкіл здійснює навчання українських дітей та учнів комбіновано – вирівнювальне навчання українських дітей та учнів у окремій групі та навчання у класі з рештою дітей та учнів. У відвіданих дитячих садках та базових школах так переважає навчання українських дітей та учнів переважно у змішаних класах з рештою учнів. Самостійні групи українських дітей та учнів, хоч вони й діють як доповнення паралельно із навчанням у гетерогенних класах, зазвичай використовуються для інтенсивного вивчення чеської як другої мови або ж для можливого репетиторства з вивчення нового матеріалу з метою вирівняти різницю.

ГРАФІК 1 | Кількість шкіл, які вибирають даний вигляд організації навчання українських дітей та учнів (у %)

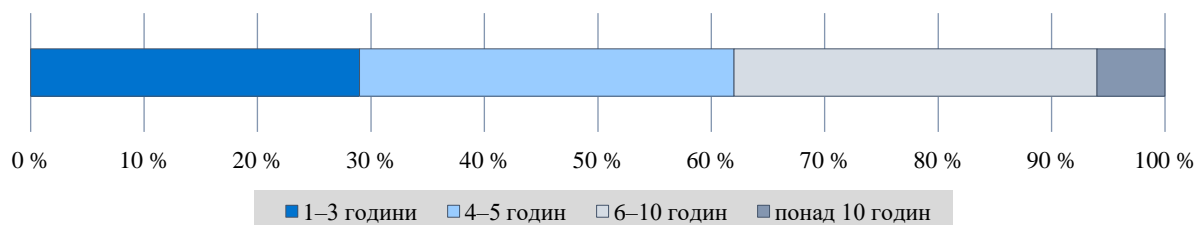
- Для комунікації між українською дитиною чи учнем та її вчителем під час навчання у гетерогенних класах й у інших ситуаціях застосовуються різні способи комунікації. У відвіданих дитячих садках і базових школах найчастіше йдеться про комунікацію дитини чи учня та чеського вчителя рідною мовою дітей за правилом, що «якось домовляється», дуже часто використовуються для перекладу й мобільні аплікації. І навіть в межах однієї школи природньо, що застосовується більше способів комунікації дітей чи учнів та вчителів. У більше, ніж половині базових шкіл, наприклад, йшлося про безпосередню комунікацію українського учня та вчителя російською мовою, на неповній половині базових шкіл – англійською та чеською мовами. Використання перекладача було зафіксовано приблизно в третині відвіданих дитячих садків та базових шкіл.

ГРАФІК 2 | Кількість шкіл, які використовують дану форму комунікації між дітьми чи учнями та їх учителями (у %)

- Майже 1/5 базових шкіл створила для нових українських учнів так звані адаптаційні групи, до яких учні ходять перед тим, як будуть інтегровані до звичайного навчання, й типово у цих групах приділяють увагу оволодінню основ чеської мови та соціалізації.
- Вивчення чеської як другої мови не було забезпечено у 7 % відвіданих базових шкіл, й передусім через кадрові (або ж фінансові) причини. Суттєва різниця між школами присутня у об'ємі досі реалізованого навчання чеської як другої мови. Для розвитку навиків українських дітей та учнів спілкування чеською мовою важливе й у наступних ситуаціях, коли вони стикаються з нею (напр., адаптаційні групи, спілкування з іншими учнями при звичайному навчанні, позашкільна діяльність).

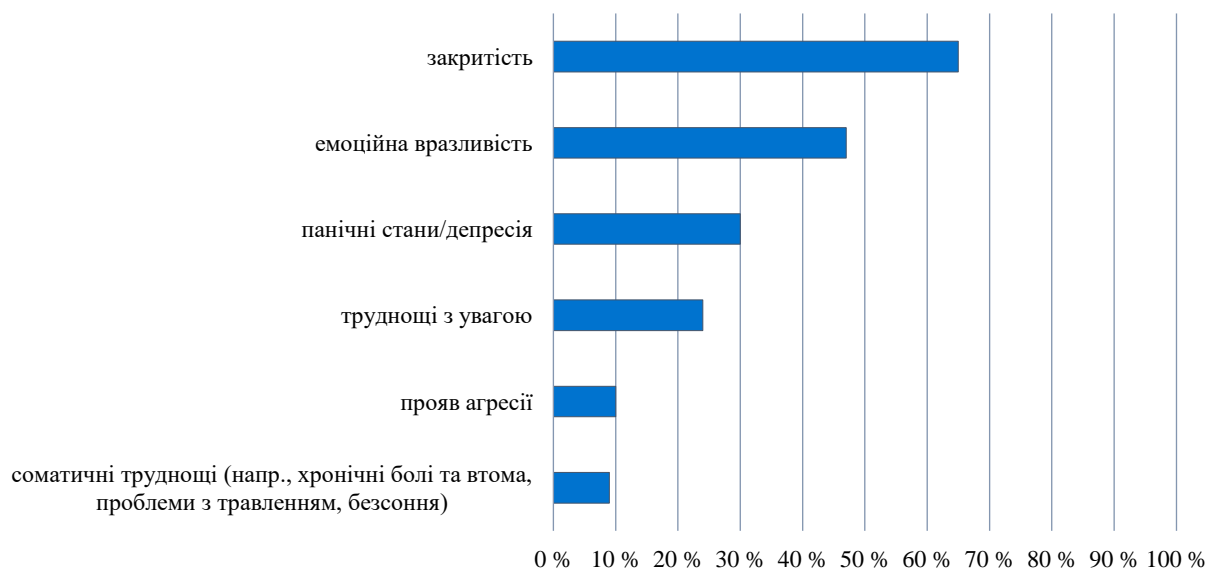
ГРАФІК 3 | Кількість базових шкіл за кількістю годин вивчення чеської як другої мови українськими учнями на тиждень (у %; без базових шкіл, які не здійснюють вивчення чеської як другої мови українських учнів)

- У понад половині відвіданих базових шкіл частина українських учнів також продовжувала дистанційне навчання у своїх українських школах. За прогнозами керівництва школи чи призначеного координатора йдеться приблизно про 14 % українських учнів, які на даний момент навчаються у чеських базових школах. У четвертині таких шкіл ці учні займалися дистанційно в українських школах паралельно з навчанням у чеській школі кожного дня, у половині – кілька разів на тиждень. Додаткове навантаження українських учнів було високим й з'ясування у деяких школах показали, що учні припиняли навчальний процес у чеській школі. Існують й прогалини щодо поінформованості низки шкіл про участь нових українських учнів у дистанційному навчанні з України.

- Для спрощення приходу й адаптації українських дітей до нової школи майже 2/3 базових шкіл та половина дитячих садків призначили особу координатора, зазвичай особу з родинними зв'язками до якогось українського учня школи або україномовного працівника школи. Обидві позиції одночасно були створені в 1/3 базових шкіл та неповній 1/4 дитячих садків, навпаки жодної такої позиції не було у майже 1/4 базових шкіл та 1/3 дитячих садків.
- Меншу увагу велика кількість шкіл приділила заходам щодо спрощення орієнтації українських дітей та учнів у чеському шкільному середовищі та й самій будівлі школи й інтеграції у класі в період приходу до школи (напр., узагальнення базової інформації для нових учнів та їх батьків, двомовні написи, знайомства).
- З урахуванням того, що нові діти та учні, потребуватимуть психологічну підтримку, психічний стан новоприбулих українських дітей та учнів цілеспрямовано відстежувався у понад 2/3 відвіданих дитячих садків та базових шкіл. Зі шкіл, які цілеспрямовано здійснювали моніторинг психічного стану новоприбулих українських дітей та учнів, психічні проблеми цих дітей та учнів зафіксували у неповній половині дитячих садків й у 2/3 базових шкіл. У більшості йшлося передусім про закритість та емоційну вразливість. Проте психічні проблеми стосувалися меншості українських дітей та учнів у відвіданих школах й майже не вели до порушення звичайного навчального процесу, який вели педагоги.

ГРАФІК 4 | Присутність окремих типів психічних проблем – частка від загальної кількості шкіл, які цілеспрямовано здійснювали моніторинг психічних проблем українських учнів (у %)

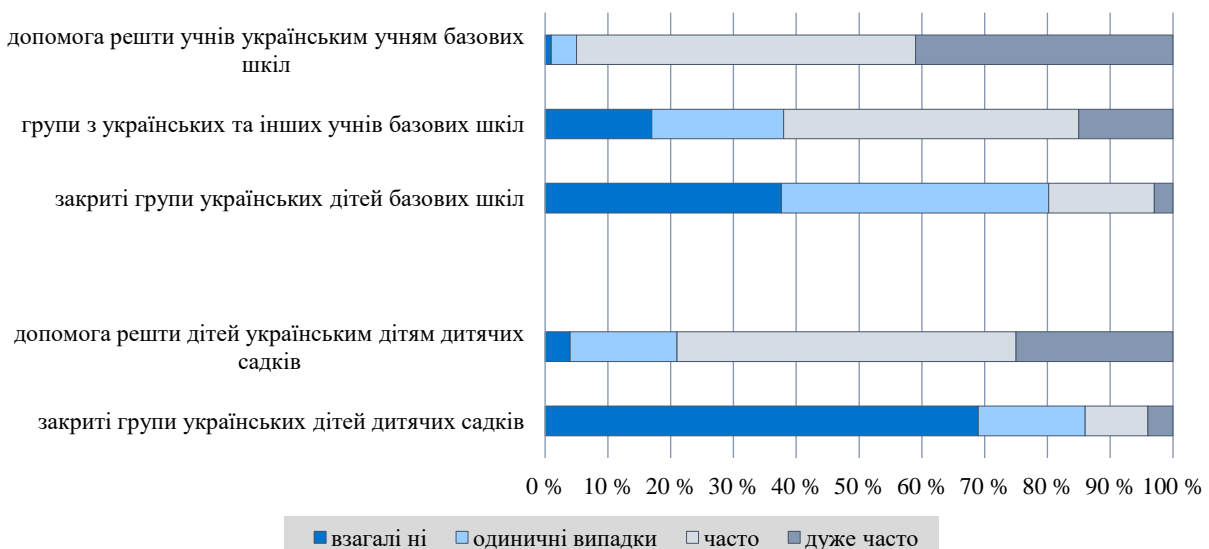
- Необхідну психологічну підтримку шкільним або запрошеним психологам чи більш інтенсивну співпрацю з педагогічно-психологічною консультацією для українських учнів – через кадрові або фінансові причини – не вдається забезпечити на достатньому рівні у майже 1/3 відвіданих базових шкіл. Майже 60% відвіданих базових шкіл не має навіть відповідних релаксаційних приміщень, які також важливі для підтримки процесу адаптації та душевного здоров'я.
- У відвіданих базових школах додаткова підтримка українським учням у навчанні забезпечується передусім наданням навчального приладдя (майже 90 % шкіл), мовних варіантів навчального матеріалу (приблизно 70 % шкіл) та пропозицією позашкільної діяльності (майже 2/3 шкіл). І навпаки найчастіше не вдається забезпечити достатню підтримку навчання українських учнів україномовною особою (асистентом) безпосередньо при навчанні у класах (понад 1/3 шкіл) або ж потрібною діагностикою спеціальних освітніх потреб учнів (майже 1/4 шкіл).

ГРАФІК 5 | Кількість базових шкіл, які використовують дану форму підтримки українських учнів, або ж розуміють існуючі проблеми щодо покращення їх надання (в %)

- У більшості відвіданих базових шкіл з діючих джерел вдається забезпечити, щоб українські учні при потребі мали навчальне приладдя, обіди та позашкільну діяльність безкоштовно, або ж щоб було організовано дофінансування до потрібної частки, яка перевищує певний базовий внесок від сім'ї, з інших джерел. Суттєву роль у цьому питанні грають спонсорські дари або збірки коштів, що не можна вважати довготривалим стабільним рішенням.
- Взаємини українських учнів з однолітками у відвіданих школах у більшості випадків добрі, учні формують переважно змішані групи, закриті групи зустрічаються суттєво рідше й можливі конфлікти між учнями – лише одиничні випадки. Навпаки частою є допомога українським дітям та учням з боку інших дітей та учнів школи. Також у поглядах законних представників інших учнів відвіданих шкіл поки переважає прояв підтримки чи безпосередньо пропозиція допомоги, проте з'являються побоювання щодо збереження якості навчання для всіх учнів школи.

ГРАФІК 6 | Кількість шкіл за частотою формування даного типу групи українських та інших дітей та учнів, або ж наданої допомоги українським дітям та учням з боку решти дітей та учнів школи (у %)

- Підтримуючи та спрощуючи інтеграцію новоприбулих українських дітей та учнів, відвідані базові школи та дитячі садки співпрацюють із широким колом партнерів. Ці суб'єкти підтримують школу, серед іншого, в отриманні фінансової та матеріальної допомоги, у забезпеченні перекладів чи волонтерської допомоги, або в залученні учнів до різноманітних позашкільних заходів. У методичній сфері відносно частою є співпраця з Національним педагогічним інститутом Чеської Республіки.
- У низці шкіл звучали серйозні занепокоєння, пов'язані з негативним впливом цієї надзвичайної ситуації на well-being та мотивацію вчителів, з наголосом на те, що вчителі пройшли дуже важким і тривалим періодом дистанційного навчання та іншими ускладненнями, пов'язаними з пандемією covid-19, а сьогоднішні події стали безпосереднім продовженням цього періоду. Підхід керівництва відвідуваних шкіл щодо підтримки вчителів був різний і в значній частині шкіл вжиті заходи для підтримки мотивації та well-being вчителів були обмеженими або відсутні взагалі. Схожим чином більшість шкіл підходила й до підтримки розвитку компетенцій педагогів у сферах, пов'язаних з навчанням українських дітей та учнів, і якщо в низці шкіл керівництво школи постійно прагнуло розвивати знання та вміння вчителів з тем, пов'язаних з навчанням дітей та учнів з іншою рідною мовою, у деяких школах системної підтримки навчання педагогів на ці теми не відбулося.
- У низці відповідей прозвучати побоювання з невпевненості, яка пов'язана з навчанням українських дітей та учнів, які тікають від війни, й стосуються різних сфер – невпевненість через кількість українських дітей та учнів у школі, невпевненість через фінансування новоз'явлених потреб, навчання українських учнів у чеській та українській школах, можливість використання асистента педагога для навчання українських дітей та учнів тощо. У цьому контексті повстала необхідність методичного пояснення релевантних тем на рівні системи освіти.
- Великим викликом на наступний період виявилася й тема більш систематичної підтримки спільної позашкільної діяльності зокрема рухливого характеру, під час якої паралельно з підтримкою фізичного та душевного здоров'я всіх дітей та учнів стираються й мовні та особисті бар'єри з одного боку та відбувається природня інтеграція українських дітей та учнів до змішаних дитячих та учнівських колективів з другого боку.

3

Рекомендації

3 РЕКОМЕНДАЦІЇ

Рекомендації для шкіл

- Продовжувати застосовувати систему координації прийому та адаптації українських дітей та учнів, з урахуванням оцінки діяльності такої системи у школі в кінці навчального року 2021/2022 (напр., ідентифікація нових заходів з досвіду інших шкіл) і з урахуванням можливих ризиків розвитку ситуації в Україні.
- Продовжувати підтримувати стратегію інтеграції українських дітей та учнів до звичайних змішаних класів, з урахуванням їхніх спеціальних освітніх потреб та мовної підготовки до такого кроку (напр., використання діагностики дітей та учнів, формулювання навчальних планів).
- Навчати українських дітей та учнів у адаптаційних чи окремих групах лише в аргументованих випадках (напр., інтенсивне вивчення чеської як другої мови, репетиторство, соціалізація) й лише визначений потрібний період.
- Систематично підтримувати українських дітей та учнів у розвитку їх навиків спілкуватися чеською мовою паралельно з інтенсивним вивченням чеської як другої мови, використовувати інші можливості для формування контактів українських дітей та учнів з чеською мовою (напр., участь у позашкільній діяльності, спілкування з чеськими однокласниками).
- Налаштувати цілеспрямовану систему моніторингу психічних проблем новоприбулих українських дітей та учнів, в межах можливостей сформувати адекватно облаштовані місця для релаксації учнів й намагатися забезпечити фаховий супровід.
- Активно використовувати можливості пов'язані з приходом українських дітей та учнів та з навчанням у багатомовному середовищі (напр., розвиток мовних компетенцій решти учнів при безпосередній комунікації іншою, ніж чеська мова).
- Продовжувати співпрацю з партнерами при навчанні та соціалізації українських дітей та учнів чи шукати нових партнерів.
- Здійснювати моніторинг результатів навчання та інших аспектів навчання новоприбулих українських дітей та учнів (напр., участь в дистанційному навчанні в Україні) та приділяти увагу як інтеграція українських дітей та учнів до звичайних класів вплинула на результати навчання решти учнів.
- Здійснювати моніторинг стосунків новоприбулих українських дітей та учнів з рештою дітей та учнів школи, так само й думки усіх законних представників й активно запобігати появі потенційних конфліктів; ретельно пояснювати законним представникам новоприбулих українських дітей та учнів як працює чеська система освіти та її відмінності й паралельно забезпечити представників решти дітей та учнів, що школа робить все, щоб якість та ефективність навчання усіх дітей та учнів не була послаблена через міграційні події.
- Активно підходити до підтримки well-being педагогів та їхньої психогігієни, і розвитку компетенцій для роботи з учнями з іншою рідною мовою.
- Активно продумати й пропонувати позашкільну діяльність для змішаних колективів з українських та інших дітей та учнів, з наголосом на реалізацію рухливої діяльності, які мають ключове значення для фізичного й душевного здоров'я з одного боку й для стирання мовних та особистих бар'єрів з другого боку, що суттєво допоможе успішній інтеграції.

Рекомендації для засновників

- Співпрацювати з підпорядкованими дитячими садками та базовими школами щодо влаштування українських дітей та учнів так, щоби справедливим способом було використано потужності навчальних закладів, зі забезпеченням координації кількості дітей та учнів у кожній школі.
- Підтримувати підпорядковані дитячі садки та базові школи при вирішенні проблем з місцями, які пов'язані з приходом нових українських дітей та учнів.
- Підтримувати підпорядковані дитячі садки та базові школи при використанні інструментів з підтримки адаптації й навчання новоприбулих українських дітей та учнів (напр., робота адаптаційних груп, вивчення чеської мови як другої, інтенсивне навчання в українських групах, підтримка навчання учнів з іншою рідною мовою асистентом педагога чи фахівцем, діагностика).

- Паралельно з підтримкою фінансування використовувати інші можливості засновника для підтримки підпорядкованих дитячих садків та шкіл (напр., використання можливостей у галузі проектного управління, співпраця з іншими підпорядкованими суб'єктами та партнерами засновника).
- Підтримувати підпорядковані дитячі садки та базові школи продуманою пропозицією позашкільної діяльності зокрема рухливої діяльності й виразно допомогти розвивати фізичне й душевне здоров'я змішаних колективів усіх дітей та учнів.

Рекомендації для Міністерства освіти, молоді фізичного виховання

- У відповідності до потужностей шкіл регулярно оновлювати аналізи про розвиток кількості українських дітей та учнів у дошкільному та шкільному віці на території. При потребі співпрацювати зі засновниками для вирішення проблем з місцями при влаштуванні українських дітей та учнів до дитячих садків та базових шкіл з урахуванням пропозиції житла та робочих можливостей на відповідній території й так підтримати збереження позитивної тенденції навчання українських дітей та учнів у гетерогенних групах. Врахувати потребу створення обліку закінчення навчання українських дітей та учнів у одній школі і переходу до іншої школи, щоб протягом усього інтеграційного процесу було зрозуміло де дані діти і дані учні перебувають в межах освіти.
- Методично та нормативно змінити умови та базові правила навчання новоприбулих українських дітей та учнів на 2022/2023 навчальний рік там де це потрібно, разом зі встановленням терміну для запису учнів на навчання з 1. 9. 2022, та зменшити невпевненість шкіл, яка пов'язана з навчанням новоприбулих українських дітей та учнів.
- Системно з'ясувати зв'язки між участю новозарахованих українських дітей та учнів у навчанні в Чехії та в Україні та обговорити з відповідними представниками української влади можливість скасування або суттєвого зменшення вимог до дистанційного навчання, яке здійснює рідна школа в Україні, до українських дітей та учнів, які навчаються в школах у Чеській Республіці.
- Налаштувати систему фінансової підтримки шкіл для покриття витрат, які з'явилися через навчання новозарахованих українських дітей та учнів (напр., робота адаптаційних груп, вивчення чеської мови як другої, підтримка навчання учнів з іншою рідною мовою асистентом педагога чи фахівцем, діагностика) з респектом до адміністративної простоти такої системи. У системі фінансової підтримки реагувати й на наступні теми – шкільне приладдя, обіди для дітей та учнів, можливості залучення до шкільної та позашкільної діяльності тощо.
- Ідентифікувати між дорослими українськими біженцями, які перебувають в Чеській Республіці педагогічних працівників й дозволити їм за прийнятних умов оперативний вхід до системи освіти на різних позиціях (педагог, асистент педагога, вихователь, педагог вільного часу тощо).
- Продумати й забезпечити системну підтримку для реалізації позашкільної діяльності змішаних колективів українських та інших дітей та учнів, як для літніх канікулярних місяців (напр., відповідних літніх кемпів протягом пандемії covid-19), якщо це буде можливо з урахуванням часу – перебування у школі протягом навчального року при умові, що ключовою роботою цих кемпів мала б бути рухлива діяльність та розвиток рухових навиків дітей та учнів, які повністю придатні для здорового фізичного та психічного розвитку дітей та учнів, мають значний позитивний вплив на соціалізацію та потенціал суттєво допомогти успішній інтеграції.
- У співпраці з Національним педагогічним інститутом ЧР та іншими партнерами приділяти й надалі увагу темам навчання учнів з іншою рідною мовою, як стосовно створення навчальних дидактичних матеріалів, які можна використати практично, так і стосовно розвитку компетенцій учителів.
- Продумати та підготувати інші корисні методичні документи для шкіл, які будуть вказувати напр., доречні заходи для спрощення орієнтації українських дітей та учнів у чеському шкільному середовищі й безпосередньо в будові школи, та для їхньої інтеграції у класі при їхньому приходу до школи.
- Продумати та створити системну підтримку well-being педагогів та інших педагогічних і непедагогічних працівників.
- Й надалі спостерігати й оцінювати вплив навчання українських дітей та учнів на систему освіти Чехії й у відповідності до з'ясованого вживати адекватні заходи.

Fráni Šrámka 37 | 150 21 Prague 5 | www.csicr.cz